

Nr 44

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1959/60, i vad avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

(1:a avd.)

FÖRSVARETS FONDER

Försvarets fastighetsfond

Arméns delfond

1:o) Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten (bilaga 25, punkt 2, s. 6 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1959) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 900 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor.

2:o) Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 7) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att anslaget Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder för nästa budgetår uppföres med oförändrat 200 000 kronor och anslaget Skyddsanordningar vid arméns anläggningar likaledes med oförändrat 200 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslagen Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder och Skyddsanordningar vid arméns anläggningar sammanföres till ett anslag, benämnt Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar, samt att detta anslag för nästa budgetår uppföres med 400 000 kronor. Anslaget torde få användas dels för brandskyddsåtgärder, såsom brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar, anläggande av branddammar m. m., dels för byggnadsåtgärder för att minska inbrottsriskerna vid arméns anläggningar. Vid utgången av innevarande budgetår kvar-

stående behållningar å de båda äldre anslagen torde böra överföras till det nya anslaget.

Utskottet tillstyrker den föreslagna sammanslagningen av ifrågavarande båda anslag och har icke något att erinra mot storleken av det nya anslaget eller mot dess av departementschefen förordade användning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

3:o) **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 7 och 8), innebärande en anslagshöjning av 400 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 200 000 kronor.

4:o) **Förråd för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, s. 8) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 700 000 kronor.

1952—1958 års riksdagar har för budgetåren 1952/59 anvisat sammanlagt 36 000 000 kronor för detta ändamål, varav för innevarande budgetår 6 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 10 900 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 6 700 000 kronor, att användas för de mest angelägna behoven.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och hemställer alltså, att riksdagen må till *Förråd för armén* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 700 000 kronor.

5:o) **Vissa byggnadsarbeten för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 8 och 9) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 7 300 000 kronor.

Hittills har för ändamålet anvisats tillhopa 23 290 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 9 200 000 kronor.

Departementschefen föreslår att 7 300 000 kronor anvisas för nästa budgetår, att utnyttjas för de mest angelägna av de av fortifikationsförvaltningen anmälda byggnadsföretagen m. samt för byggnadsarbeten, som kan komma att erfordras för genomförande av fredsorganisatoriska förändringar. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta hur anslagsmedlen närmare skall fördelas.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och har icke något att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anført.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 7 300 000 kronor.

6:o) **Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 10) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår att 11 800 000 kronor anvisas för anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt, varav 4 500 000 kronor för nybyggnader i kvarteret Garnisonen, 4 700 000 kronor för ett antal nybyggnader vid försöksstationerna samt 2 600 000 kronor för anordnande av lokaler m. m. för intensifierad forskning avseende skydd och försvar mot atomvapen.

Departementschefen föreslår att för ifrågavarande ändamål anvisas 10 000 000 kronor för nästa budgetår, vilka medel enligt Kungl. Maj:ts bestämmande torde få användas för de mest angelägna arbetena.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

7:o) **Anordnande av lokaler för försvarsväsendets radioanstalt.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 10), som avser medelsanvisning för anordnande av förlägnings- och arbetslokaler för radioanstalten, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av lokaler för försvarsväsendets radioanstalt* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

8:o) **Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9, s. 10 och 11) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler att, enligt en av försvarets sjukvårdsstyrelse företagen utredning, för ändamålsenlig förvaring av försvarets centrala sjukvårdsmateriel erfordras vissa förråd inom III. och V. militärområdena. Totalkostnaden för nybyggnad av nämnda förråd beräknas av fortifikationsförvaltningen till 2 500 000 kronor. Utbyggnaden avses genomföras successivt under budgetåren 1959/62. För nästa budgetår hem-

ställer fortifikationsförvaltningen, att 500 000 kronor anvisas för påbörjande av ifrågavarande förråd.

Departementschefen föreslår att 500 000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Marinens delfond

9:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 12), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

10:o) **Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 12, s. 12 och 13) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

1951—1958 års riksdagar har för budgetåren 1951/59 anvisat sammanlagt 550 000 kronor till Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder. Vidare har 1949—1958 års riksdagar för budgetåren 1949/59 anvisat sammanlagt 825 000 kronor till Skyddsanordningar vid marinens anläggningar.

Departementschefen föreslår att anslagen Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder och Skyddsanordningar vid marinens anläggningar sammanföres till ett anslag, benämnt *Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar*, samt att detta anslag för nästa budgetår uppföres med 100 000 kronor. Anslaget torde få användas dels för brandskyddsåtgärder, såsom brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar, anläggande av branddammar m. m., dels för byggnadsåtgärder för att minska inbrottsriskerna vid marinens anläggningar. Vid utgången av innevarande budgetår kvarstående behållningar å de båda äldre anslagen torde böra överföras till det nya anslaget.

Utskottet tillstyrker den föreslagna sammanslagningen av ifrågavarande båda anslag och har icke något att erinra mot storleken av det nya anslaget eller mot dess av departementschefen förordade användning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

11:o) **Anordnande av vissa förråd och garage.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 13), innebärande en anslagshöjning av 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd och garage* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

12:o) **Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna).** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14, s. 13—15) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 700 000 kronor.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1957/58 framlade fortifikationsförvaltningen i samråd med chefen för marinen definitivt förslag beträffande den fortsatta utbyggnaden vid Berga. Den totala kostnaden för att genomföra förslaget beräknades till 19 000 000 kronor enligt 1956 års prisläge. Byggnadsprogrammet borde enligt fortifikationsförvaltningen och chefen för marinen genomföras under budgetåren 1957/58—1961/62 (jfr prop. 1957: 1, bil. 25, s. 17). För arbeten enligt byggnadsprogrammet har riksdagen för budgetåren 1956/59 anvisat sammanlagt 3 550 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i medelsäskandena för nästa budgetår, att kostnaderna för byggnadsprogrammet numera beräknas till 21 000 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. För fullföljande av utbyggnaden erfordras alltså (21 000 000 — 3 550 000 =) 17 450 000 kronor. Ämbetsverket hemställer att anslaget för nästa budgetår upptages med ett belopp av 3 000 000 kronor, avsett för i propositionen närmare angivna byggnadsföretag.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka att mer än 600 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagsmedlens användning inom ramen för det framlagda byggnadsprogrammet.

Utskottet tillstyrker att för fullföljande av utbyggnaden vid Berga för nästa budgetår anvisas 600 000 kronor. Det torde, såsom departementschefen föreslagit, få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagsmedlens användning inom ramen för byggnadsprogrammet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna)* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

13:o) **Vissa byggnadsarbeten för marinen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 15, s. 15—17) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 700 000 kronor.

1953—1958 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1953/59

anvisat sammanlagt 14 400 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 18) har vidare till nu förevarande anslag överförts den 30 juni 1953 förefintlig behållning på anslagen Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, Modernisering av vissa anläggningar vid marinen samt Bostadsbyggnader vid marinen. Medelsanvisningen på sistnämnda tre anslag uppgår till sammanlagt 4 275 000 kronor.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår den sammanlagda medelsanvisningen således till (14 400 000 + 350 000 + 4 275 000 =) 19 025 000 kronor. Härav har, såsom angivits under anslagsrubriken Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna), 4 200 000 kronor avsetts för vissa arbeten vid Berga.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 500 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår upptages med 3 000 000 kronor. Departementschefen räknar därvid med att anmälda merkostnader för äldre byggnadsföretag skall kunna bestridas samt arbetena med den av 1958 års riksdag beslutade helikopterbasen fortsättas.

Utskottet tillstyrker, att medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för av departementschefen angivna ändamål.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Flygvapnets delfond

14:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 17, s. 17 och 18), innebärande en anslagshöjning av 500 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

15:o) **Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18, s. 18) att till ifrågakommande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder för nästa budgetår uppföres med 200 000 kronor och anslaget Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar med 300 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslagen Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder och Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar sammanföres till ett anslag, benämnt Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar, samt att detta anslag för nästa budgetår uppföres med 300 000 kronor. Anslaget torde få användas dels för brandskyddsåtgärder, såsom brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar och anläggande av branddammar, dels för byggnadsåtgärder för att minska inbrottsriskerna vid flygvapnets anläggningar. Vid utgången av innevarande budgetår kvarstående behållningar å de båda äldre anslagen torde böra överföras till det nya anslaget.

Utskottet tillstyrker den föreslagna sammanslagningen av ifrågavarande båda anslag och har icke något att erinra mot storleken av det nya anslaget eller mot dess av departementschefen förordade användning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

16:o) **Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 19, s. 19 och 20) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 8 200 000 kronor.

1953—1958 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1953/59 anvisat sammanlagt 18 800 000 kronor. Härjämte har riksdagen för budgetåren 1949/53 till Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation anvisat sammanlagt 10 700 000 kronor. I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 25) har den 30 juni 1953 förefintlig behållning på sistnämnda anslag överförts till nu förevarande anslag.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår sammanlagda medelsanvisningen således till (18 800 000 + 10 700 000 =) 29 500 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 8 810 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 8 200 000 kronor, vilka medel enligt Kungl. Maj:ts bestämmande förutsättes få användas för de mest angelägna arbetena.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och har icke något att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anfört.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 8 200 000 kronor.

17:o) Vissa flygfältsarbeten m. m. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 20, s. 20—23) att dels medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1959 angivna omfattningen, dels ock till Vissa flygfältsarbeten m. m. för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor.

1947—1958 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/59 anvisat sammanlagt 221 900 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisat 1 250 000 kronor.

Till grund för verksamheten under anslaget har under senare år legat en år 1953 uppgjord flygfältsplan, som omarbetats och reviderats år 1956. Denna reviderade flygfältsplan hade kostnadsberäknats till — inberäknat markförvärv och anläggningar för el- och teleutrustning — 489 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1956. Då planen var avsedd att genomföras under en tioårsperiod, utgjorde det årliga investeringsbehovet i runt tal 50 000 000 kronor.

För arbeten enligt 1953 års plan har 1954/58 års riksdagar för budgetåren 1954/59 anvisat sammanlagt 125 000 000 kronor.

Inom flygledningen har utarbetats en ny flygfältsplan. Kostnaderna för den nya planen beräknas till 235 000 000 kronor. Då planen är avsedd att genomföras under en femårsperiod, erfordras investeringar om i runt tal 47 000 000 kronor årligen för budgetåren 1959/64.

Departementschefen anser i likhet med flygförvaltningen att en fortsatt utbyggnad och modernisering av flygbaserna är nödvändig för att flygmaterielen skall kunna rätt utnyttjas. Departementschefen är emellertid icke beredd att nu taga ställning till omfattningen av flygfältsarbetena på längre sikt. För nästa budgetår föreslår departementschefen att för de mest angelägna av ifrågavarande arbeten anvisas 30 000 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 8 000 000 kronor. Liksom tidigare bör Kungl. Maj:t beredas möjlighet medgiva att flygfältsarbeten får igångsättas för en viss kostnad utöver anslagsbeloppet, förslagsvis för nästa budgetår 6 800 000 kronor. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet, som tidigare understrukit behovet av flygbasernas fortsatta utbyggnad och modernisering, biträder Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning, vilket innebär en anslagshöjning av 8 000 000 kronor. Utskottet vill även tillstyrka, att Kungl. Maj:t må för budgetåret 1959/60 utöver det äskade anslaget igångsätta flygfältsarbeten inom en kostnadsram av 6 800 000 kronor. För innevarande budgetår är denna kostnadsram bestämd till 4 000 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) medgiva att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1959 angivna omfattningen;

b) till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor.

18:o) **Anläggningar för el- och teleutrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21, s. 23 och 24), innebärande en anslagshöjning av 600 000 kronor, får utskottet, som icke har något att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anfört, hemställa,

att riksdagen må till *Anläggningar för el- och teleutrustning* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

Befästningars delfond

19:o) **Anordnande av vissa fartygstunnlrar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 23, s. 24 och 25) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 600 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 7 100 000 kronor.

1948/58 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/59 anvisat sammanlagt 46 600 000 kronor. Av ett äldre anslag har härjämte kunnat disponeras 310 000 kronor. Anslagsmedlen är avsedda för fem olika anläggningar. Kostnaderna för dessa beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1958/59 till sammanlagt 66 900 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för ifrågavarande anläggningar beräknas till 71 110 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras 24 200 000 kronor. Härav erfordras 6 660 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte behov av ytterligare ett antal fartygstunnlrar m. m. för en totalkostnad av 192 550 000 kronor. För ifrågavarande objekt äskas dock icke några medel för nästa budgetår.

Ämbetsverket hemställer således att för budgetåret 1959/60 anvisas 6 660 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 6 600 000 kronor för fortsatta arbeten på redan beslutade anläggningar.

Utskottet tillstyrker, att medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för av departementschefen angivna ändamål.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 600 000 kronor.

20:o) *Berghangarer*. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24, s. 25 och 26) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 70 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 7 100 000 kronor.

1949—1958 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1949/59 anvisat sammanlagt 93 300 000 kronor. Anslagsmedlen avses för berghangarer vid fem flygflottiljer. Kostnaderna för berghangarerna beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1958/59 till 97 710 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för ifrågavarande anläggningar uppräknats till 98 260 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (98 260 000 — 93 300 000 =) 4 960 000 kronor. Med hänsyn till pågående utredning rörande den fortsatta utbyggnaden av en av hangarerna erfordras för nästa budgetår endast ett belopp av 70 000 kronor för ifrågavarande anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen anmäler vidare behov av kompletterande arbeten beträffande vissa av hangarerna samt beräknar för nästa budgetår medelsbehovet för dessa arbeten till 250 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för budgetåret 1959/60 anvisas 70 000 kronor för slutförande av arbetena beträffande en av hangarerna.

Utskottet tillstyrker, att medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för bestridande av här angivna kostnad.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Berghangarer* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 70 000 kronor.

21:o) *Anordnande av vissa drivmedelsförråd*. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25, s. 26 och 27) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 5 700 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 600 000 kronor.

De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår till 53 163 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1958/59 till 57 320 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen beräknar i sina medelsäskanden för nästa budgetår kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. till 59 650 000 kro-

nor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (59 650 000 — 53 163 000 =) 6 487 000 kronor, varav 2 900 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i sina medelsäskanden för nästa budgetår förslag till anordnande av en ny större anläggning samt till utförande av kompletteringsarbeten i vissa äldre anläggningar m. m. för en beräknad totalkostnad av 20 260 000 kronor. För att påbörja vissa av de nya objekten erfordras 5 800 000 kronor för nästa budgetår.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare anläggningar för en totalkostnad av i runt tal 215 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer således att för budgetåret 1959/60 anvisas (2 900 000 + 5 800 000 =) 8 700 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 5 700 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för att fullfölja redan beslutade objekt samt för att påbörja föreslagna kompletteringsarbeten i vissa äldre anläggningar m. m. Enligt vad departementschefen under hand inhämtat från fortifikationsförvaltningen kan den utredning, som pågår beträffande olyckan i Moheda sommaren 1958, förväntas bli slutförd först under våren 1959. Utformningen av nya drivmedelsförråd bör ske under hänsynstagande till vad som kan komma att framgå av denna utredning. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan utredningen slutförts, fatta beslut om utförande av den av fortifikationsförvaltningen föreslagna nya anläggningen.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och har icke något att erinra mot vad departementschefen i samband därmed anfört.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 5 700 000 kronor.

22:o) **Vissa ammunitionsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 26, s. 28 och 29) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår till 60 694 000 kronor. Medlen avses för fyra större centrala ammunitionsförråd och vissa provisoriska förråd för försvarsgrenarnas gemensamma behov, för personalbostäder vid ett av centralförråden, för bergförråd och friliggande förråd för arméns behov samt för friliggande förråd för flygvapnet. Kostnaden för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1958/59 till 86 634 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att totalkostnaderna enligt prisläget den 1 april 1958 för här ifrågava-

rande objekt uppgår till 79 524 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras 18 830 000 kronor, varav 10 050 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Fortifikationsförvaltningen framlägger vidare förslag om utförande av friliggande förråd för armén för en kostnad av 21 000 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958, varav för budgetåret 1959/60 erfordras 3 000 000 kronor.

Slutligen anmäler fortifikationsförvaltningen behov av ytterligare ammunitionsförråd m. m. för en beräknad totalkostnad av 122 625 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Ämbetsverket hemställer således att för budgetåret 1959/60 anvisas tillhoppa 13 050 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 6 000 000 kronor. Anslagsmedlen förutsättes få avses för redan beslutade objekt samt för att påbörja vissa friliggande förråd för armén.

Utskottet tillstyrker, att medel i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för av departementschefen angivna ändamål.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

23:o) **Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 27, s. 29 och 30) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår till sammanlagt 5 510 000 kronor. Anslagsmedlen avses för två bergförråd för ammunition m. m., utvidgning av ett annat sådant förråd, för friliggande förråd samt för personalbostäder vid ett bergförråd. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1958/59 till 8 205 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att återstående medelsbehov för att fullfölja ifrågavarande arbeten utgör efter vissa uppräknningar av kostnaderna 8 840 000 kronor, varav 2 685 000 kronor erfordras för budgetåret 1959/60.

Fortifikationsförvaltningen framlägger vidare förslag till ombyggnad av ett befintligt förråd för en kostnad av 500 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958, vilket belopp i sin helhet erfordras för budgetåret 1959/60.

Slutligen anmäler fortifikationsförvaltningen behov av ytterligare förråd för marinen för en beräknad totalkostnad av 43 930 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 1 400 000 kronor. Anslaget bör användas för arbeten med redan beslutade objekt.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,
att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

24:o) **Uppställningsplatser för radarstationer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 28, s. 30 och 31) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 8 800 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 700 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för här ifrågakvarande ändamål, uppgår till 42 418 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för färdigställande av påbörjade objekt uppgår till 17 930 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. För de påbörjade objekten har tidigare anvisats 11 530 000 kronor. För att slutföra arbetena med dem erfordras således (17 930 000 — 11 530 000 =) 6 400 000 kronor, varav 3 500 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i medelsäskandena för nästa budgetår förslag om anordnande av ytterligare ett antal uppställningsplatser m. m. för en kostnad av 64 280 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. För dessa anläggningar, vilka ännu icke påbörjats, har hittills anvisats 2 500 000 kronor. För ifrågakvarande objekt erfordras 8 900 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare anläggningar för en totalkostnad av 31 075 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen hemställer således att för budgetåret 1959/60 anvisas (3 500 000 + 8 900 000 =) 12 400 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 8 800 000 kronor. Anslaget förutsättes få användas för fortsatt byggande av radarstationer för marinen och flygvapnet.

Utskottet har tidigare understrukit angelägenheten av att ifrågakvarande anläggningar färdigställdes i om möjligt samma takt som radarmaterielen levererades. Under erinran härom tillstyrker *utskottet*, att för fortsatt byggande av radarstationer för marinen och flygvapnet anslag anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning av 3 100 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 8 800 000 kronor.

25:o) **Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29, s. 31 och 32) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 4 300 000 kronor.

De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår till 45 564 000 kronor. Medlen avses för tretton kustartilleribatterier jämte modernisering av vissa äldre batterier m. m. Kostnaderna för här ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1958/59 till 65 694 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för ifrågavarande batterier m. m. beräknas till 63 880 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (63 880 000 — 45 564 000 =) 18 316 000 kronor, varav 4 000 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Fortifikationsförvaltningen framlägger härjämte förslag om utförande av ytterligare ett antal kustartillerianläggningar m. m. för en beräknad kostnad av 151 040 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. Härav avses 100 890 000 kronor för nya batterier, 21 230 000 kronor för närluftvärn, 13 720 000 kronor för frontverkstäder och kraftstationer och 15 200 000 kronor för komplettering och modernisering av äldre batterier. För budgetåret 1959/60 erfordras för ifrågavarande nya objekt 6 000 000 kronor.

Ämbetsverket hemställer således att för nästa budgetår anvisas (4 000 000 + 6 000 000 =) 10 000 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för detta ändamål anvisas 9 000 000 kronor. Anslagsmedlen avses skola användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt samt för påbörjande av fyra nya batterier.

Utskottet. Vid sin behandling av motsvarande anslag föregående år hänvisade utskottet till försvarsberedningens uttalande om vikten av att effekten vid kustartilleriet icke nedginge på sådant sätt, att målsättningen för invasionsförsvaret allvarligt äventyrades. Ur den synpunkten talade enligt utskottets mening starka skäl för att takten för utbyggnaden av de fortifikatoriska anläggningarna vid kustartilleriet ökades.

Under hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet, att anslaget höjes med 4 700 000 kronor och alltså uppföres med 9 000 000 kronor. Härigenom möjliggöres bland annat påbörjandet av fyra nya batterier.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

26:o) **Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 30, s. 32 och 33) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 500 000 kronor.

De medel som kunnat disponeras för ifrågavarande ändamål uppgår till 36 638 000 kronor. Medlen avses för utbyggnad av centraler m. m. för stridslednings- och luftbevakningsorganisationen och fasta radiolänkförbindelser. Utbyggnaden sker i enlighet med en av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1954/55 framlagd plan, vars genomförande enligt prisläget den 1 april 1957 beräknades kosta 74 525 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för planen enligt prisläget den 1 april 1958 beräknas till 73 683 000 kronor. För att fullfölja planen erfordras 37 045 000 kronor. Härav bör enligt fortifikationsförvaltningen för budgetåret 1959/60 anvisas 6 230 000 kronor för att fortsätta pågående arbeten och påbörja nya objekt.

Fortifikationsförvaltningen hemställer således att för nästa budgetår anvisas 6 230 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 6 000 000 kronor, att användas för fortsatta arbeten enligt den framlagda utbyggnadsplanen.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,
att riksdagen må till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

27:o) **Tygmaterieförråd i berg.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31, s. 34 och 35) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 4 800 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 300 000 kronor.

De medel som kunnat disponeras för ifrågavarande ändamål uppgår till 38 940 000 kronor. Medlen avses för följande anläggningar i berg, nämligen tygmaterieförråd och tygverkstad för Bodens tygstation, tygverkstad för Göteborgs garnison, tygverkstad för Norrlands trängregemente m. fl. förband, tygmaterieförråd för Karlsborgs tygstation, tre centrala tygmaterieförråd, optisk verkstad m. m. för Stockholms tygstation samt utrymmen för lagring av torrbatterier. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1958/59 till 46 890 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för här ifrågavarande objekt numera uppgår till 47 870 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. För fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras 8 930 000 kronor, varav 4 830 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Fortifikationsförvaltningen framlägger härjämte förslag till utförande av ytterligare ett centralt tygmaterieförråd för en totalkostnad av 2 500 000

kronor. För budgetåret 1959/60 erfordras för ifrågavarande objekt 1 100 000 kronor.

Ämbetsverket anmäler slutligen ytterligare anläggningar i berg för förråd och verkstäder m. m. för en totalkostnad av 90 050 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 800 000 kronor, att användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Tygmaterieförråd i berg* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 4 800 000 kronor.

28:o) **Bergverkstäder vid flygvapnet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 32, s. 35 och 36) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 650 000 kronor.

De medel, som kunnat disponeras för ifrågavarande ändamål, uppgår till 9 195 000 kronor. Anslaget avses för olika byggnadsarbeten inom centrala flygverkstaden i Arboga, centrala flygmaterieförrådet i Arboga och flygverkstaden i Linköping. Kostnaderna för ifrågavarande arbeten beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1958/59 till 28 540 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för pågående arbeten uppgår till 12 822 000 kronor. För fullföljande av ifrågavarande byggnadsarbeten erfordras således 3 627 000 kronor, varav 500 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Ämbetsverket hemställer således att för budgetåret 1959/60 anvisas 500 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för detta ändamål anvisas 500 000 kronor för nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Bergverkstäder vid flygvapnet* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

29:o) **Fullträffsäkra uppehållsplatser.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 33, s. 36 och 37) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 900 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 9 200 000 kronor.

Detta anslag avses för anordnande av fullträffsäkra uppehållsplatser för såväl militära som civila myndigheter.

Enligt de principer, som fastställts vid 1951 års riksdag, skall för anordnandet av bergum gemensamma för militära och civila myndigheter tillämpas en centralt uppgjord plan. Samtliga kostnader för ifrågavarande uppehållsplatser skall redovisas under försvarets fastighetsfond. De medel som för motsvarande ändamål tidigare anvisats på andra fonder har även, i den mån de icke belöper på rent civila anläggningar, överförts till försvarets fastighetsfond.

De medel som kunnat disponeras för ändamål, som avses med anslaget, uppgår till 67 315 000 kronor. Kostnaderna för att genomföra planen beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1958/59 till 122 843 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för planen uppgår till 129 288 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras alltså ytterligare 61 973 000 kronor.

För den fortsatta utbyggnaden under budgetåret 1959/60 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsbehovet till 9 000 000 kronor, varav för försvarets del 5 097 000 kronor, för civilförsvarsstyrelsens del 145 000 kronor, för övriga statliga myndigheter vilka avses erhålla utrymmen i de gemensamma uppehållsplatserna 1 065 000 kronor samt för vissa gemensamma ändamål 2 693 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 6 900 000 kronor. Anslagsmedlen bör huvudsakligen användas för att fullfölja pågående arbeten.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 6 900 000 kronor.

30:o) **Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet).** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34, s. 37—43) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 13 000 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 000 000 kronor.

Riksdagen fattade år 1953 beslut om utflyttning av Stockholms örlogsvarv till Muskö. År 1957 framlade chefen för marinen i samråd med fortifikationsförvaltningen en reviderad plan för utflyttningen. Totalkostnaderna beräknades till 194,5—204 miljoner kronor. Den nya varvsanläggningen skulle utföras i två lika stora etapper. 1958 års riksdag godkände den första utbyggnadsetappen i enlighet med det framlagda förslaget samt anvisade 1 000 000 kronor för påbörjande av arbetena.

Till frågan om utförande av den andra utbyggnadsetappen har ställning ännu inte tagits. Av olika skäl, det tekniska utförandet av anläggningarna m. m., anser departementschefen det önskvärt att ställning redan nu lages

till den slutliga omfattningen av arbetena på Muskö. Det är vidare betydelsefullt att så snart som möjligt kunna tillgodose de mest angelägna beredskapskraven. En utbyggnad av varvsanläggningen på Muskö i den omfattning, som chefen för marinen föreslagit i 1957 års plan, torde icke kunna genomföras utan att andra mycket angelägna investeringsobjekt blir efterstående. Departementschefen anser att man icke bör räkna med större utbyggnad på Muskö än som kan erhållas för ungefär de kostnader, som i förenämnda plan upptagits för den första etappen. Från dessa utgångspunkter har departementschefen därför anmodat chefen för marinen att upprätta ett nytt förslag till utförande av varvsanläggningen på Muskö. Enligt detta förslag uppgår totalkostnaderna för varvsanläggningen till 106 miljoner kronor enligt prisläget den 1 april 1957 utöver de medel, som till och med budgetåret 1958/59 disponerats för utbyggnad av anläggningen. Utanför den framlagda kostnadsramen faller kostnaderna för bogserbåt och färjor, för vilka anslag förutsättes bli äskade under driftbudgeten. Utbyggnaden förutsättes ske under budgetåren 1959/65. Utflyttningen till Muskö bör äga rum först sedan utbyggnaden av varvsanläggningen där i sina huvuddelar avslutats. Detta kommer att medföra att av örlogsvarvet nu disponerade anläggningar, byggnader och markområden på Galärvarvet, Skeppsholmen och Beckholmen icke kommer att friställas förrän tidigast år 1965. Frågan om den framtida dispositionen av byggnader och områden, som friställes vid utflyttningen av Stockholms örlogsbas, avser departementschefen att låta närmare utreda. Beträffande Beckholmsanläggningen vill departementschefen redan nu framhålla, att han icke anser att denna bör bibehållas i marinens regi sedan Stockholms örlogsvarv utflyttat till Muskö. Frågan om den framtida användningen av denna anläggning synes böra bli föremål för särskilda överväganden.

Kommunikationerna mellan Muskö och fastlandet bör enligt chefen för marinen ordnas genom en färjled. Fortifikationsförvaltningen anser för sin del att, utöver färjleden, en fast landförbindelse bör anordnas i form av landsväg eller vägtunnel; ämbetsverket förordar det senare alternativet. Med hänsyn till den avsevärda ökning av investeringskostnaderna, som tillkomsten av en vägtunnel skulle medföra, anser departementschefen sig icke kunna tillstyrka att en dylik kommer till utförande. Däremot har departementschefen icke något att erinra mot att en av fortifikationsförvaltningen föreslagen landsväg kommer till stånd, något som enligt fortifikationsförvaltningens utredning kan ske inom den angivna kostnadsramen.

Departementschefen tillstyrker således att utbyggnaden av Muskövarvet fortsättes i huvudsak enligt det nu framlagda förslaget. Utbyggnaden bör verkställas under en sexårsperiod med början nästa budgetår. För att påbörja utbyggnaden föreslår departementschefen att för nästa budgetår anvisas 13 miljoner kronor. Departementschefen förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga att av de medel, som anvisas under förevarande anslag, disponera erforderliga belopp för fortsatta utredningsarbeten samt för anställande av

särskild teknisk expertis inom fortifikationsförvaltningen och marinledningen. — I detta sammanhang erinrar departementschefen om att medel för ändamål, sammanhängande med örlogsvarvsutflyttningen, jämväl beräknats under anslaget Anordnande av vissa fartygstunnlar.

Utskottet. Såsom departementschefen erinrat fattade 1953 års riksdag beslut om utflyttning av Stockholms örlogsvarv till Muskö. Enligt en av chefen för marinen år 1957 framlagd plan för utflyttningen beräknades totalkostnaderna till 194,5—204 miljoner kronor. 1958 års riksdag godkände den första utbyggnadsetappen och anvisade för ändamålet ett anslag av 1 000 000 kronor.

På anmodan av departementschefen har chefen för marinen numera framlagt ett nytt förslag till utförande av varvsanläggningen på Muskö. Enligt detsamma skulle totalkostnaderna enligt prisläget den 1 april 1957 uppgå till 106 miljoner kronor utöver de medel, som till och med budgetåret 1958/59 disponerats för anläggningens utbyggnad. Målsättningen för detta förslag har varit, att i krig Muskövarvet skall utgöra en central varvsanläggning, som tillsammans med övriga resurser inom marinkommando Ost skall tillgodose det erforderliga krigsreparationsbehovet för fartyg inom marinkommandot, medan i fred huvudsakligen endast sådana arbeten, som motsvara normalt årsunderhåll, skola förläggas till varvet. Utbyggnaden förutsättes skola ske under budgetåren 1959/65.

Vid sin granskning av det föreliggande förslaget har utskottet funnit sig kunna tillstyrka, att detsamma i huvudsak lägges till grund för den fortsatta utbyggnaden. Utskottet, som under punkt 19 tillstyrkt medel för anordnande av vissa fartygstunnlar, har icke något att invända mot storleken av det för Musköanläggningens utbyggnad nu äskade anslaget.

Vad departementschefen i övrigt anfört har icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 13 000 000 kronor.

31:o) **Anläggningar för robotvapen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35, s. 44) att till ifrågakarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 120 000 kronor.

1956—1958 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1956/59 anvisat sammanlagt 1 770 000 kronor. Anslaget avses för batterier och förråd för robotvapen.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i medelsäskandena för nästa budgetår att det totala medelsbehovet för här ifrågakarande objekt uppskattas till 47 770 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. Fortifikationsförvalt-

ningen hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 700 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 700 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten enligt det framlagda byggnadsprogrammet.

Utskottet tillstyrker, att medel anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anläggningar för robotvapen* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

32:o) **Övriga befästningsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36, s. 44 och 45) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 9 630 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 800 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har beräknat det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår till i runt tal 24 600 000 kronor.

För att de mest angelägna av ifrågavarande arbeten skall komma till utförande föreslår departementschefen att för nästa budgetår anvisas 9 630 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om hur anslagsmedlen skall fördelas på de olika byggnadsföretagen.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 9 630 000 kronor.

Försvarets fabriksfond

33:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 38, s. 45 och 46) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 2 000 000 kronor.

Anslaget avses dels för ersättningsanskaffning av maskiner samt den nyanskaffning som erfordras i samband med den fortlöpande rationaliseringen av driften och dels för sådana särskilda nyanskaffningar, som föranledes av tillkomsten av nya produktionsenheter eller en väsentlig utökning av driften.

Försvarets fabriksstyrelse hemställer att för nästa budgetår anvisas 2 000 000 kronor för ersättningsanskaffning m. m. av maskiner.

Fabriksstyrelsen framlägger härjämte förslag till anskaffning av maskiner och utrustning till den av 1958 års riksdag beslutade sammansättningsverkstaden till ett enligt 1956 års prisläge beräknat belopp av 1 500 000 kronor. För påbörjande av maskinanskaffningen för den första utbyggnads-etappen erfordras 500 000 kronor för budgetåret 1959/60.

För nästa budgetår äskar fabriksstyrelsen således (2 000 000 + 500 000 =) 2 500 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 500 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

34:o) **Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39, s. 46), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

35:o) **Diverse byggnadsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 40, s. 47 och 48) att dels till Diverse byggnadsarbeten för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 2 700 000 kronor, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1959 omförmålt mellan fabriksstyrelsen och Östergötlands läns landsting träffat avtal.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 900 000 kronor.

1951—1958 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1951/59 anvisat sammanlagt 8 470 000 kronor.

Försvarets fabriksstyrelse beräknar medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 4 000 000 kronor. Av detta belopp erfordras 3 500 000 kronor för att slutföra första byggnads-etappen av sammansättningsverkstad för ammunition, för vilket ändamål tidigare anvisats 1 000 000 kronor (jfr prop. 1958: 110, s. 566 f.). Vidare erfordras 500 000 kronor för övriga byggnadsarbeten.

Fabriksstyrelsen hemställer att för nästa budgetår anvisas 4 000 000 kronor under förenämnda anslag.

Departementschefen har anfört följande.

»Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 700 000 kronor. Av de medel som föreslås anvisade torde 2 200 000 kronor få utnyttjas för arbeten med sammansättningsverkstaden och återstoden, 500 000 kronor, för övriga byggnadsföretag.

Med skrivelse den 20 november 1958 har fabriksstyrelsen överlämnat ett mellan styrelsen och Östergötlands läns landsting träffat avtal om driften av en tvätt- och reparationsanstalt, som landstinget har under uppförande i Ödeshög. Styrelsen hemställer i skrivelsen att Kungl. Maj:t måtte godkänna avtalet.

Enligt förevarande avtal har överenskommit att ifrågavarande tvätterier skall arrenderas och drivas av fabriksstyrelsen, som skall ha rätt att där utföra tvätt och reparation dels för landstingets institutioner dels för andra kunder än landstinget. Vid tvätteriet har styrelsen för avsikt att under de första åren bedriva tvätt och reparation för — förutom landstingets inrättningar — Ryhovs sjukhus i Jönköping, Västra Ny sjukhus i Motala och statens anstalt för fallandesjuka i Jönköping. Anläggningen har planerats för en kapacitet av cirka 1 800 ton vattentvätt per år. Tvätteriet har dock projekterats så, att det senare under pågående drift skall kunna utbyggas till en årlig kapacitet av 5 000—6 000 ton vattentvätt.

Fabriksstyrelsen skall enligt avtalet i arrende betala landstinget dels en årlig ränta av — för närvarande — 3,6 % för i anstaltens byggnader och maskinutrustning av landstinget investerat icke avskrivet kapital och dels ett belopp så beräknat att det i byggnaderna av landstinget investerade kapitalet avskrivs inom 30 år. Fabriksstyrelsen skall därjämte göra vissa avsättningar samt utge viss ersättning till landstinget för maskinutrustningen. Avtalet, som slutits för en tid av 30 år, ansluter sig till den beräknade ekonomiska livslängden för en anläggning av detta slag. Beträffande innehållet i övrigt i avtalet torde få hänvisas till de handlingar i ärendet som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Såsom jag framhållit vid anmälan av ett liknande avtal i propositionen 1958: 110 (s. 568) anser jag att fabriksstyrelsen bör söka tillvarata de möjligheter till samarbete med landsting, kommuner m. fl. som kan yppa sig inom tvätteribranschen. I fråga om fabriksstyrelsens egna centraltvätterier har samarbetsavtal under senare år träffats med ett flertal olika landsting. Fördelarna med ett sådant samarbete är uppenbara. Ett samarbete mellan stat och landsting i fråga om tvätteriverksamheten ansluter till de principer, som kommit till uttryck i det av statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande avgivna betänkandet angående samordning av den statliga tvättverksamheten m. m.

Nu ifrågavarande anläggning i Ödeshög, som till en början kan emottaga tvätt i relativt begränsad omfattning, är projekterad för en framtida utbyggnad, som kommer att medföra att till tvätteriet kan hänföras tvätt från de militära förbanden i Norrköping, Linköping, Malmslätt, Jönköping och Eksjö samt från de statliga sjukhusen Birgittas sjukhus i Vadstena, S:ta Gertruds sjukhus i Västervik och, eventuellt, det planerade psykopat-sjukhuset i Katrineholm. Med hänsyn till de fördelar för statsverket, som det ifrågavarande avtalet mellan fabriksstyrelsen och Östergötlands läns landsting sålunda innebär, anser jag att detsamma bör godkännas.»

Utskottet tillstyrker det äskade anslaget och har icke något att erinra mot att av detsamma ett belopp av 2 200 000 kronor får användas för arbeten med sammansättningsverkstaden och återstoden, 500 000 kronor, för övriga byggnadsföretag.

Utskottet tillstyrker vidare det mellan försvarets fabriksstyrelse och Östergötlands läns landsting träffade avtalet om driften av en tvätt- och reparationsanstalt, som landstinget har under uppförande i Ödeshög.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) till *Diverse byggnadsarbeten* för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 2 700 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1959 omförd mält avtal mellan försvarets fabriksstyrelse och Östergötlands läns landsting.

Uppskjutna frågor

36:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedan nämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 10: Vissa markförvärv för armén,

punkten 16: Vissa markförvärv för marinen,

punkten 22: Vissa markförvärv för flygvapnet samt

punkten 37: Vissa markförvärv för befästningar;

vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 10 mars 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit
från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Ragnar Bergh, fröken Ranmark och herr Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Peterson i Degerfors, Malmborg, Rubbestad, Persson i Växjö, Ståhl, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, fru Lewén-Eliasson, herrar Heckscher, Lassinantti och fröken Vinge.

Reservation

vid *punkten 17* (Vissa flygfälltsarbeten m. m.) av herr *Åkerström*.